

Predkladacia správa

Návrh zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene niektorých zákonov sa predkladá na základe úlohy č. 7 v mesiaci február Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2004.

Parížska konferencia v roku 1997 O vzťahoch medzi Európanmi v zahraničí a ich krajinou pôvodu, ktorú zorganizovalo Parlamentné zhromaždenie Rady Európy, zdôraznila potrebu systematickej politiky v tejto oblasti na úrovni jednotlivých štátov i na úrovni celoeurópskej.

Prvý summit európskych diaspór, ktorý sa uskutočnil pod záštitou gréckeho predsedníctva Európskej únie v Solúne 2003 svoju pozornosť zamerlal na význam diaspór Európy a na podnietenie procesu vytvorenia pevnejších väzieb medzi Európskou úniou a jej diaspórami.

Veľké skupiny zahraničnej diaspóry sú dnes prirodzeným fenoménom života spoločnosti väčšiny krajín sveta. V podmienkach slobody pohybu osôb v demokratickej spoločnosti preto ani Slováci žijúci v zahraničí nemôžu byť vnímaní iba ako kategória, resp. relikť minulosti. Základňa, ktorá sa dnes tvorí preto musí mať charakteristiky, ktoré umožnia Slovenskej republike nielen riešiť zdedené problémy z minulosti, ale aj vytvoriť postupne mechanizmus pre podchytenie migračných trendov, minimalizujúci škody, ktoré vznikajú v tejto etape vývoja únikom „mozgov“ do vyspelých krajín sveta. Podľa dostupných údajov odhadujeme, že počet Slovákov a osôb slovenského pôvodu žijúcich v zahraničí je v súčasnosti viac ako dva milióny.

Vláda Slovenskej republiky od roku 1993 do súčasnosti prerokovala niekoľko na seba nadväzujúcich koncepčných materiálov, týkajúcich sa problematiky Slovákov v zahraničí.

Odhodlanie rozvíjať pozitívne vzťahy so Slovákami v zahraničí formulovala vláda už v roku 1993 ako programovo vyjadrený záujem štátu a v nadväznosti na to schválila uznesením č. 678/94 vládnu koncepciu spolupráce so Slovákami v zahraničí. V jej rámci boli aktualizované otázky štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k zahraničným Slovákom a navrhnutý model inštitucionálneho zabezpečenia na úrovni ústrednej štátnej správy. Model etapovitého riešenia sa premietol v uplynulých 10 rokoch v následných krokoch, ktoré smerovali k transformácii systému zabezpečenia vzťahov Slovenskej republiky k zahraničným Slovákom. Východiskom sa stalo zriadenie Generálneho sekretariátu pre zahraničných Slovákov v rámci organizačnej štruktúry Úradu vlády Slovenskej republiky s účinnosťou od 1. 1. 2002.

Hlavným cieľom predkladaného zákona je zabezpečiť implementáciu čl. 7a Ústavy SR, ktorý zaväzuje Slovenskú republiku podporovať národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporovať ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou. V súlade s terminológiou obsiahnutou v ústave sa na miesto doterajšieho pojmu „zahraničný Slovák“ zavádza pojem „Slovák žijúci v zahraničí“. Na rozdiel od doterajšej právnej úpravy sú pod tento pojem zahrnutí aj štátni občania Slovenskej republiky žijúci v zahraničí, ktorým je priznané postavenie Slováka žijúceho v zahraničí.

Návrh zákona nahradzuje na zákon č. 70/1997 Z. z. o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 403/2002 Z. z., vychádza z komparácie obdobných právnych noriem iných štátov vo vzťahu k ich príbuzenským menšinám a komunitám v zahraničí.

Návrh zákona predpokladá presun už existujúcich finančných, ľudských a materiálnych zdrojov, ktoré sú v súčasnosti dislokované po jednotlivých rezortoch a inštitúciách do jedného orgánu Generálneho sekretariátu pre zahraničných Slovákov Úradu vlády Slovenskej republiky, ktorý už aj v súčasnosti prevažnú časť týchto činností

zabezpečuje. Cieľom je zlepšenie koordinácie činností, ktoré sú v tejto oblasti zabezpečované viacerými subjektami a tiež s cieľom dosiahnutia väčšej efektivity pomoci Slovákom žijúcim v zahraničí.

V doložke finančných, ekonomických a environmentálnych vplyvov a vplyvov na zamestnanosť je vyjadrené, že realizácia zákona bude mať dopad na štátny rozpočet, rozpočty obcí ani rozpočty VÚC.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi, ako aj medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Nadobudnutie účinnosti predloženého návrhu zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene niektorých zákonov sa navrhuje od 1. marca 2005.